

Peyerimhoffina gracilis (Schneider, 1851) (Neuroptera, Chrysopidae) ny for Sverige

LITA GREVE, GEIR KJØLBERG KNUDSEN & PETER WITZGALL

Greve, L., Knudsen, G.K. & Witzgall, P.: *Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) (Neuroptera, Chrysopidae) ny for Sverige. (*Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) (Neuroptera, Chrysopidae) new to Sweden.) – Entomologisk Tidsskrift 126 (3): 147-148. Uppsala, Sweden 2005. ISSN 0013-886x.

A male *Peyerimhoffina gracilis* was collected in a trap experiment with the aphid pheromone nepetalactol in Klostersågen east of Sjöbo in Skåne, South-Sweden. *P. gracilis* has recently been reported from Great Britain and Denmark, and it is possible that this species is increasing its range to the north in North-Western Europe.

Lita Greve, Zoological Museum, University of Bergen, P.O. 7800, N – 5020 Bergen, Norway. E-mail: lita.greve@zmb.uib.no

Geir Kjølberg Knudsen, The Norwegian Crop Research Institute, Plant protection Centre, N-1342, Ås, Norway. E-mail: geir.knudsen@PLANTEFORSK.NO

Peter Witzgall, Swedish Agricultural University, Chemical Ecology, Box 44, SE-230 53 Alnarp, Sweden. E-mail: peter.witzgallvslu.se

Gulløynefamilien er en av de artsrikeste familjene innenfor ordenen Nettvinger. Larvene er rovdyr som lever på bladner og andre små "bløte" insekter som de finner på forskjellige plantearter. Noen arter er også rovdyr som voksne, mens andre lever av honningdugg, pollen eller soppspor. Antall arter i Sverige er 15-20 medregnet *P. gracilis*. *P. gracilis* er ikke kjent som predator som voksen. Mye mer informasjon om Gulløyne finnes i "Biology of Chrysopidae" (Canard m. fl. 1984).

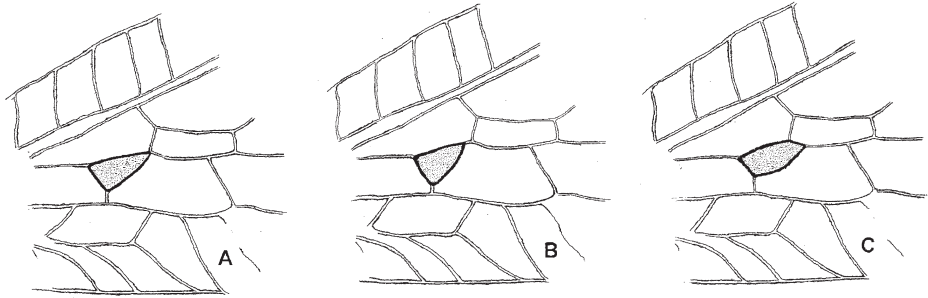
I juni og juli 2004 ble det testet et felleforsøk med ulike luktstoff med hensyn på tiltrekking av gulløyne. Lokaliteten i Klostersågen like øst for Sjöbo (Skåne) består av høye furutrær (*Pinus silvestris* L.) med noen åpne lysninger og ellers tett underskog av hovedsakelig rogn (*Sorbus aucuparia* L.). Deltafeller med limbunn (Pheronet AB, Lund) og luktstoff ble hengt opp i ca. 2 meters høyde og minimum fem meters mellomrom. I en av fellene som inneholdt bladlusferomonet nepetalactol ble det 6. 6. 2004 fanget en gulløynehann som ble bestemt til *Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) (Neuroptera, Chrysopidae).

Hverken arten eller slekten har vært funnet i Sverige tidligere.

P. gracilis har stor likhet med et lite eksemplar av den i Sverige i særklasse vanligste gulløyne-arten *Chrysoperla carnea* (Stephens) s. l. Vingene hos *P. gracilis* er betydelig spissere og smalere enn hos *C. carnea*, og både hannlige og hunnlige kjønnsorgan er tydelig lengre og spissere. Se for øvrig Donato m. fl. (2001) for mer detaljert beskrivelse av *P. gracilis*, og Brooks & Banard (1990) for full beskrivelse av slekten *Peyerimhoffina*. Antallet tverr-ribber i ytre del av vingene er karakteristisk for slekten.

Hos svenske gulløyne med unntak for *C. carnea* og *P. gracilis* treffer den innerste, intermedieære tverrribben på den basale intermediancellen (Fig. 1C). Hos *C. carnea* treffer ribben normalt distalt for i den basale intermediancellen (Fig. 1B), og hos *P. gracilis* treffer ribben i forlengelsen av den utvendige kanten av den basale mediancellen (Fig. 1A). Nielsen (2004) illustrerer disse variantene og bruker karakteren for å skille mellom de to artene.

Her må en imidlertid være oppmerksom på

Figur 1. A) Vinge av *P. gracilis* hvor ribben treffer i den utvendige kanten av den basale mediancellen. Vær oppmerksom på at enkelte individer av *C. carnea* kan også ha slikt ribbe mønster. B) Vinge av *C. carnea* med normal plassering av intermediærtverribbe, dvs utenfor den trekantete intermediancellen. C) Normal plassering av intermedian tverribbe hos øvrige gulløyne. Slekten *Nothochrysa* har quadrilateral indermediancelle, slik firkantet form opptrer nå og da hos noen andre gulløyne arter.

Wing of A) *P. gracilis*, B) *C. carnea* and C) most other goldeyes.

at ribbenettet hos gulløyne ikke alltid er helt "stabil", se for eksempel Ohm (1961) og Greve (1969). Når det gjelder denne karakteren kan enkelte individer av *C. carnea* kan ha et ribbenett som ligner det vi finner hos *P. gracilis*.

P. gracilis var for øvrig tidligere plassert av Hölzel (1970) i slekten *Tjederina*. Brooks & Banard (1990) synonymiserte deretter slekten *Tjederina* Hölzel med slekten *Peyerimhoffina* Lacroix, 1920.

P. gracilis er utbredt rundt Middelhavet og i Mellom- og Øst-Europa. Aspöck m. fl. (1980) viser et kart hvor de nordligste funn av *P. gracilis* er i Tyskland, godt syd for grensen mot Danmark, og dessuten funn fra det sørlige Nederland. *P. gracilis* ble først kjent fra de Britiske øyer i 2001, nærmere bestemt Silwood Park, nær Ascot, i Berkshire (Donato m. fl. 2001).

P. gracilis ble i 2003 også funnet i Danmark, nærmere bestemt på øyen Anholt i Kattegat (Nielsen 2004). Det nye funnet fra Sverige som presenteres her, kan som både Donato m. fl. (2001) og Nielsen (2004) foreslår, tyde på at arten brer seg nordover i Europa.

P. gracilis foretrekker helst gran (Aspöck m fl. 1980), men kan også forekomme på furu. Arten overvintrer som imago, og antagelig er det bare en generasjon pr. år i den nordlige del av utbredelsesområdet. *C. carnea* overvintrer også som imago, andre gulløyne tilbringer vinteren i tredje larvestadium.

Takk

Vi ønsker å rette en takk til Dr. Tony Hooper og Professor Lester Wadhams ved Rothamsted Research, UK, som bidro med lukstoffet nepetalactol.

Litteratur

- Aspöck, H., Aspöck, U., & Hölzel, H. 1980. Die Neuropteren Europas Vol. I & II. – Goecke & Evers, Krefeld.
- Brooks, S.J. & Banard, P.C. 1990. The green lacewings (Neuroptera: Chrysopidae) of the world: a generic review. – Bull. Br. Mus. nat. Hist. Ent. Ser. 59: 117-286.
- Canard, M., Séméria, Y. & New, T.R. 1984. Biology of Chrysopidae. Series Entomologica 27. – W. Junk, Hague, Boston, Lancaster.
- Donato, B., Brooks, S., Pickett, J.A. & Hardie, J. 2001. *Peyerimhoffina gracilis* (i kursiv)(Schneider, 1821)(Neur.: Chrysopidae): A green lacewing new to Britain. – Entomologist's Record 113: 131-134.
- Greve, L. 1969. Anomaly of the wing venation of *Chrysopa albolineata* Killington, 1935. – Norsk Ent. Tidskr. 16: 119-120.
- Hölzel, H. 1970. Zur generischen Klassifikation der paläarktischen Chrysopinae. Ein neue Untergattung der Chrysopidae (Planipennia). – Z. Arb.-Gem. Öst. Ent. 22: 44-52.
- Nielsen, O.F. 2004. Ny gulldøje fundet på Anholt – *Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) ny for Danmark. – Ent. Meddr. 72: 31-32.
- Ohm, P. 1961. Über das Auftreten einer bemerkenswerten Aderungs-variante bei verschiedenen Arten der Gattung *Chrysopa* Leach (Neur., Chrysopidae). – Zool. Anz. 166: 109-113.